

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. De Abstinentia ab operibus servilibus die festo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ARTICULUS I.

De Abstinencia ab operibus servilibus die festo .

- I. Non est speciale peccatum die festo peccare, & diabolo inservire; sed est peccatum opera servilia exercere. Sunt autem servilia opera non solum qua a servis communiter exerceri solent, sed etiam qua servis, & liberis solent esse communia, ita ut usus, & consuetudo habeat pro servilibus.
- II. Prohibentur servilia, etiamsi gratis, & sine labore exercentur; & permittuntur liberalia, etiamsi ob stipendium, & cum labore fiant.
- III. Permittitur transcribere etiam notas musicas, non tamen lineas his notis subiectas ducere. Licitum etiam est Typographo characteres ordinare, rationes dari, & accepti facere, & transcribere.
- IV. Probabiliter licet etiam delineare, & sine magno apparatu pingere; Immo etiam acu pingere.
- V. Permittitur etiam probabiliter piscari, & venari sine magno apparatu, ac labore.
- VI. Pariter permittuntur preliationes, artes militares, & ars digladiandi.
- VII. Ars sculptoria censetur servilis, sive in ligno, sive in marmore, aut creta sculpatur.
- VIII. Licitum est iter facere etiam in lectica, qua portetur ab hominibus.
- IX. Non licet ducere iumenta, aut currus onustos, si cum magno labore onera eis imponenda sunt. Qui vero comitantur iumenta onusta, raro peccant mortaliter; quia raro ultra spatium duarum horarum imponendis operibus laborant.
- X. Idem dicendum de iis, qui ducunt animalia, qua in pistrino molunt,

ac de iis, qui exercent opus distilandi; aut frumentum cribro eventilatum manibus purgant.

XI. Num liceat Infidelibus inungere die festo opera servilia?

I. **Q**uæritur primo; Quænam regula assignari possit ad dignoscendum, num opus aliquod sit servile, an liberale?

Respondent communiter, triplex genus operum dari; Aliqua, quæ proxime, & immediate tendunt ad corporis utilitatem, & commodum, & a servis exerceri solent; ut terras colere, fabricare, cibaria præparare, sculperre, imprimere, &c., & universim omnia opera artium mechanicarum: Aliqua, quæ proxime, & immediate tendunt ad mentem instruendam, & communiter a liberis, & nobilibus exercentur; ut legere, scribere, concionari, docere, & quæ ad artes liberales pertinent; ut cantare, saltare, instrumenta musica pulsare, &c.: Alia demum, quæ communia sunt liberis, & servis, ut iter facere, piscari, venari, &c. Certum est, opera illa primi generis prohiberi; Leviticum enim 27. dicitur: *Omne opus servile non facietis in eo.* Certum proinde etiam est, opera secundi generis liberalia permitti. Circa opera tertii generis, regula ad dignoscendum, num sint servilia, & prohibeantur, est ipse usus, & consuetudo; Si enim usus, & consuetudo opera habeat pro servilibus, ea vetantur; secus vero si habeat pro liberalibus, ut notat Tambur. lib. 8. cap. 3., quia servitus, & ignobilitas operis ab ipsa hominum existimatione comprobanda est.

II. Hinc sequitur primo, opera servilia prohiberi, etiamsi gratis, & ob finem honestum, & sine labore exercentur: Sicut econtra permitti liberalia, etiamsi exercentur propter stipendium, & cum defatigatione.

III.

III. Sequitur ſecundo, licitum eſſe die feſto tranſcribere, etiam lucri gratia, ut communiter docent contra Azor., Navar., & alios; quia, ut notat Pal. diſp. 2. punct. 5., talis actio immediate deſervit animæ, non corpori; ordinatur enim ad exprimendos mentis conceptus: Et propter eandem rationem licet ex Tambur. ſcribere, & tranſcribere notas muſicas, non tamen ducere lineas iis notis ſubjectas, quia id mechanicum eſt, & eſt apparatus ad ſcribendum. Licitum eſt etiam Typographo characteres ordinare, ſeu componere, quamvis non exprimere torculari, ut notat Laym. cum Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 62. contra Pal. Item licet rationes dati, & accepti facere, & tranſcribere.

IV. Sequitur tertio probabiliter ex Laym., Pelliz., & aliis apud Tambur., licitum eſſe delineare, deſignare, & pingere; (dummodo id fiat ſine magno apparatus, videlicet miſcendo colores, eſtormando pennicillos, &c.) probabiliter etiam ſœminis licet acu exemplaria excipere, quod eſt acu pingere. Ratio eſt, quia pictura ſcripturæ ſimillima eſt; quamvis ſcriptura exprimat mentis conceptus, pictura vero rerum imagines: Qua de cauſa communior ſententia apud Pal. loc. cit. picturam inter ſerviles artes recenſet; quia ſcilicet non exprimit conceptum, ſed rem per conceptum præſentatam, non fecus ac ars fabrilis; unde probabiliter eſt, non eſſe licitum pingere die feſto; præſertim ſi in pictura ignobili magis corpus, quam mens occupetur.

V. Sequitur quarto, probabiliter ex Navar., Gran., Medin., & aliis apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 222. contra Suar., & Fagund. licitum eſſe piſcari, aucupari, & venari; (dummodo non intermiſceantur opera ſervilia; ut ſunt reficere retia, compone-

re eſcas, hamos, & magna retia, ſeu ſciabbicas cum magno niſu, & piſcatorum labore longo tempore attrahere) Et ſane Tolet., Cajet., & Sot. apud Tambur. cap. 2. num. 23., quamvis putent piſcationem, aucupationem, & venationem eſſe opera ſervilia, cenſent etiam ex conſuetudine ſcientibus, & patientibus Prælatiſ permiſſi; quamvis Tambur. putet conſuetudinem iſtorum eſſe, dummodo fiant ſine magno apparatus, ut diximus.

VI. Sequitur quinto, idem dicendum de præliationibus, ex Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 229. (quamvis hæc fere ſemper liceant ratione neceſſitatis) necnon de exercitationibus militaribus tempore pacis. Ratio eſt, quia parum habent de opere ſervili, & conſuetudo eas permiſſit: Sicut etiam permiſſit artem digladiandi; quamvis Fagund. contra Granad. putet eſſe artem mechanicam.

VII. Sequitur ſexto, Artem ſculptoriam, ſive ſculpatur in marmore, aut in metallo, creta, ligno, &c., eſſe ſervilem, & mechanicam, cum ſic uſus interpretetur.

VIII. Sequitur ſeptimo, licitum eſſe iter facere pedibus, equo, navi, curru, leſtica ſive ab equis, ſive ab hominibus delata; quia iter facere vel non eſt opus ſervile, ut putant Suar., Azor., & alii communiter, ſed liberale; cum ſit actio naturalis conſiſtens in quadam corporis ſituatione, & exercitatione; Vel ſi opus eſt ſervile, ut putant Cajet., & Sot., conſuetudine viatores excuſantur.

IX. Certum tamen eſt, eſſe opus ſervile, & prohibitum ducere currus onuſtos, & naves mercibus onuſtas, necnon animalia onuſta, quando cum magno labore imponenda ſunt onera curribus, & jumentis. Verum ob approbatam conſuetudinem excuſantur muliones, qui die feſto jumentis oneratis, iter ante diem feſtum ince-

ptum non intermittunt : Necnon qui iter incipiunt die festo , postquam Sacerdo interfuerunt , comitantibus mulis onustis supellectili, viaticis, &c. Immo Dian. part. 1. tract. 1. resol. 36. putat, raro in praxi dictos muliones peccare mortaliter, quia in iis oneribus ligandis, vel imponendis tempus notabile non infumunt; unde ratione parvitatís materiæ a mortali excusantur; Docetque ibidem cum Filiiuc. , spatium duarum horarum non esse tempus notabile. Rodriq. demum apud Trull. excusat hujusmodi muliones, qui hoc habent ex officio, tum quia concurrere videtur aliqua necessitas, & utilitas Reipublicæ; tum quia ita consuetudine est receptum.

X. Idem dicendum de iis, qui utuntur pistrino; nam ubi necessitas, vel consuetudo habetur, procul dubio licet molere: Si autem necessitas, aut consuetudo absit, ex Sanch. licitum est molere mola, quæ vento, vel aqua circumagitur, quia id sine labore hominum fit; Negat vero licitum esse molere pistrino, seu mola, quæ ab animantibus circumfertur, quia in eo magnus labor, & occupatio haberi solet. Quare bene Tambur. docet, quod si quando animal est tam bene instructum, ut sine notabili hominis ministerio suum munus obeat, die festo pistrino molere non sit mortale, Necus vero si sæpius equus sit alligandus, & solvendus, aut si cum eo male instructo sæpe incedendum sit, stimulando illum voce, & baculo, vel si mola non raro sit obvertenda, quia sic labor servilis non modicus intercederet.

Propter eandem rationem Filiuc. excusat opus distillandi aliquod simplex, vel mixtum, si in eo exigua corporis fatigatio impenditur. Et Tambur. non audet damnare fœminas, quæ frumentum cribro jam eventilatum manibus purgant a quibusdam mi-

nutis ramentis, cum modicissimæ applicationis sit talis occupatio; unde etiam recreationis causa ab honestis fœminis excipi solet.

XI. Quaritur secundo, An sicut licitum est animanti injungere die festo opus servile; ita liceat idem injungere Turcis, & aliis, qui Ecclesiæ legibus non subduntur, eo modo, quo licitum est iisdem ministrare carnes die veneris?

Respondeo, nonnullos apud Dian. part. 5. tract. 14. resol. 7. negare; quia non videtur diem festum more humano sanctificare, qui quamvis ipse quiescat, servis tamen ratione utentibus opera servilia injungit; unde quamvis non peccet infidelis, qui ea opera exercet, peccat tamen fidelis, qui illum ad ea inducit. Verum quia Laym. lib. 1. tract. 4. cap. 9. concedit perpetuo amentibus posse opera servilia injungi diebus festis, putat Dian. loc. cit. & Tambur. non improbabiler, quod propter parem, immo majorem rationem, possint eadem infidelibus injungi, ut diximus quæst. 1. art. 3. Quibus autem de causis opera servilia aliquando liceant die festo, dicemus art. sequenti.

ARTICULUS II.

De Operibus forensibus vetitis die festo.

- I. Prohibetur die festo Mercatus, Judicium forense, & Juramentum.
- II. Nomine mercatus veniunt Nundine universales, & particulares, necnon actus mercandi. Quid tamen permittitur ex consuetudine?
- III. Nomine Judicii forensis venit strepitus judicialis; itaut actus judiciales sint invalidi, nisi necessitas, aut pietas aliud suadeat.
- IV. Sententia excommunicationis nec irritatur, nec prohibetur; Sicut neque